

Till
Socialdepartementet
diarienummer S2024/00085

Svensk sjuksköterskeförening Dnr 12/03/24

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionsförening. Vi är en ideell förening som företräder professionens kunskapsområde omvårdnad. I över hundra år har vi tagit ansvar för och engagerat oss i omvårdnad – i forskning, etik, utbildning och kvalitet – för patientens, vårdens och hela samhällets bästa.

Remissvar – SOU 2023:62, Narkotikautredningen- Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus.

Svensk sjuksköterskeförening tillsammans med sektionerna Psykiatriska Riksföreningen för sjuksköterskor och Riksföreningen för skolsköterskor. (hädanefter gemensamt benämnt Svensk sjuksköterskeförening) tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

[Svensk sjuksköterskeförening](#) har tagit del av utredningen och instämmer till stora delar med problembeskrivningen och rekommenderade insatser. Utredningen har haft en fin och lovvärd ansats med kunskap och evidens som ledord och fokuserar på viktiga områden som förebyggande åtgärder, skadereducering och sänkta trösklar utan att moralisera. Utredningens förslag i sin helhet är relevanta och som föreningen anser kommer att kunna påverka vård och hälsa positivt för patientgruppen samt minska dödligheten.

[Svensk sjuksköterskeförening](#) har följande synpunkter på utredningen. Föreningen ställer sig frågande till att utredningen föreslår kostnadsfrihet endast för LARO-patienter, på detta sätt utesluts övriga patienter inom beroendevården. De är också i behov av kostnadsfrihet av vårdavgifter. Kommer man så långt som till specialiserad beroendevård så finns det ofta inga ekonomiska resurser. Varför inte föreslå kostnadsfrihet för samtliga patienter inom specialistvård vid beroendeproblematik?

Föreningen noterar att utredningen beskriver flera åtgärder för LARO-patienter, trots att den vanligaste beroendediagnosen idag innebär beroende av flera olika substanser. Utredningen saknar därför helt åtgärder som riktar sig till den mest utsatta gruppen. Det saknas i nuläget effektiv behandling för dessa personer, detta borde beskrivas och det bör läggas fokus på att utveckla dessa behandlingsmetoder.

Föreningen anser att de tre kriterierna; ett icke-stigmatiserat bemötande, en god tillgänglighet och få krav på motprestation, inte endast ska gälla för lågtröskelvård utan för samtliga patienter i beroendevården.

Svensk sjuksköterskeförening är kritiska till att utredningen inte nämner behovet av god omvårdnad. Det finns beskrivningar om att förbättra vård och hälsa, eftersom omvårdnad är sjuksköterskans expertområde är det önskvärt att detta skrivs fram i utredningen. Det handlar exempelvis om att se personen och helheten, inte bara sjukdomen hos patienten.

Föreningen anser att det är viktigt att tydliggöra texten som handlar om delaktighet, både avseende betydelsen av det samt hur det ska göras. Vi föreslår att insatsen "Delat beslutsfattande" rekommenderas när det är aktuellt att fatta beslut tillsammans med brukare. Dvs. t.ex. i situationer när handläggare från kommun och brukare skall fatta beslut, eller när läkare och brukare skall fatta beslut tillsammans. Det kan tyckas som att det kunde räcka med att det i förslagen beskrivs att brukarna skall vara delaktiga i sin vård, men genom att rekommendera en metod för att fatta beslut så säkras denna process upp ytterligare.

Föreningen är kritiska till att det i nuläget endast är förekomsten av vårdplaner som nämns i utredningen, vilken varierade mellan 19-99 procent i olika regioner och verksamheter. Diskussion om innehållet i vårdplanen saknas. Det är viktigt att betänka att en standardvårdplan i sig inte behöver innebära att patienten får bättre vård.

Föreningen är positiva till förslaget om att hälso- och sjukvården behöver utöka sina insatser för att förbättra den somatiska hälsan för personer med skadligt bruk eller beroende. Då bör det också finnas sådana resurser inom den psykiatriska vården, som till exempel en EKG-apparat på varje beroendeavdelning och övrig viktig utrustning.

Föreningen är positiva till förslaget att det ska inrättas en särskild beroendekompetens för specialistsjuksköterskor inom psykiatrisk vård. Det bör då även föras statistik kring hur många specialistsjuksköterskor inom psykiatrisk vård det finns i Sverige. Som det nämns i utredningen saknas denna statistik i nuläget.

Föreningen stödjer förslaget till lag för att hantera läkemedel som verkar som opioidantagonister utanför hälso- och sjukvården men vill betona att utbildning för att rekvirera, förvara, administrera och överlämna läkemedlet är centralt för att detta ska kunna fungera i praktiken.

Föreningen önskar ett förtydligande avseende förslaget till lag om hantering av opioidantagonister utanför hälso- och sjukvården. Enligt texten avses enskilda verksamheter som bedriver socialtjänst, är verksamheter som bedriver verksamhet enligt 7 kap. 1 § socialtjänsten (2001:453), SoL eller enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Är HVB-hem inräknade här? Dvs. de som drivs av privata aktörer och som har tillstånd från IVO att bedriva t.ex. behandling för beroende.

Föreningen instämmer i att skolan kan uppmärksamma tecken på psykisk ohälsa, skolfrånvaro eller på användning av narkotika, och har en viktig roll genom tidiga förebyggande insatser. För att det ska kunna ske behöver skolpersonalen ha tillräcklig kunskap inom området. Vi ser positivt på att regeringen verkar för att stärka det arbetet samt att man vill få ett tätare samarbete mellan hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst för att unga ska få ett snabbare stöd.

Vi instämmer också i att elevhälsan möter många ungdomar och därigenom kan få kännedom om narkotikaanvändning, skadligt bruk eller beroende hos ungdomar, och att det behövs både kompetens och samverkan mellan verksamheter för att lotsa ungdomar vidare till adekvata vård- och stödinsatser vid behov och undvika glapp mellan nivåerna.

Föreningen delar utredningens bedömning om vikten av målgruppsanpassat stöd till föräldrar som har barn med ökad risk för skadligt bruk eller beroende. Även att information ges till alla föräldrar om hur de kan kommunicera om narkotika med sina barn, samt att föräldrar till barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kan behöva mer information om den eventuellt ökade sårbarheten för skadligt bruk eller beroende.

Föreningen ställer sig positiv till att Skolverket i samverkan med Folkhälsomyndigheten tar fram en vägledning för huvudmännen att upprätta en policy med handlingsplan för skolans narkotikaförebyggande arbete och rutiner som ska vidtas när en elev använder narkotika. Vi är också positiva till att varje skola behöver utforma sitt förebyggande arbete utifrån den lokala kontextens förutsättningar och behov utifrån evidensbaserad kunskap. Även att höja kunskapen hos skolsköterskor och kuratorer om narkotikaanvändning.

Föreningen instämmer gällande vikten av att samhället arbetar förebyggande för att färre barn ska utsättas för riskfaktorer genom att lyfta socioekonomiskt utsatta områden och att satsa på skolan så att fler barn klarar utbildningsmålen. Det kräver i sin tur att skolan och andra aktörer får de förutsättningar som krävs.

Föreningen håller med om att det är viktigt att stärka tillgången till aktuell och vetenskaplig kunskap till yrkesgrupper som möter barn och unga för att kunna kommunicera om narkotika på ett både trovärdigt och faktabaserat sätt.

Föreningen instämmer i att elevhälsan kan arbeta både hälsofrämjande och för att tidigt uppmärksamma narkotikaanvändning, och att skolsköterska och kurator är viktiga personer när det handlar om att ge stöd och råd. För att detta ska vara möjligt, och likvärdigt för alla elever, är det av största vikt att tilldela elevhälsan de resurser som behövs för att nå upp till detta. Vi delar också utredningens bedömning att det krävs mer kunskap hos personal inom elevhälsan för att främja tidig upptäckt. Samt att information och vägledning om narkotikaanvändning riktad till hälso- och sjukvård bör integreras i fler kunskapsstöd för elevhälsan.

Föreningen delar utredningens bedömning om att det är av stor vikt i att förebygga barn och ungas narkotikaanvändning är att tidigt förebygga och behandla psykisk ohälsa. Även att tillgången till barn - och ungdomspsykiatri (BUP) behöver förbättras så att fler barn och unga kan få hjälp med sitt psykiska mående.

Föreningen stödjer utredningens förslag till metod och pilotutveckling inom området skadereduktion och lågröskelperspektiv (21.4.2) men vill utifrån de erfarenheter Svensk sjuksköterskeförening har av att i 12 år fått del statsbidrag genom satsningen hälsofrämjande levnadsvanor uppmana till att projektmedlen avsetts under längre tid än ett år. Gärna tre års projekt som ger en mycket bättre möjlighet att genomföra projekt som verkligen kan göra skillnad. Dagens projekt är ettåriga, i praktiken ska de genomföras under hösten och avrapporteras sista december.

Svensk sjuksköterskeförening anser att det hade varit värdefullt att få veta vilka yrkeskategorier som medverkade på workshops som genomfördes inför utredningen. Fanns det specialistsjuksköterskor inriktning psykiatrisk vård och skolsköterskor med?

Stockholm 2024-04-22

Oili Dahl

Ordförande
Svensk sjuksköterskeförening

Inger Torpenberg

Sakkunnig
Svensk sjuksköterskeförening

Hanna Tuvevsson, Marie von Garaguly, Maria Bendtsen Kronkvist

Psykiatriska Riksföreningen för Psykiatrisk vård

Mia Göransdotter Hammar, Åsa Råhlén, Ulrika Brännström

Riksföreningen för skolsköterskor